

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายของบุคลิกภาพ
2. ทฤษฎีบุคลิกภาพ
3. แบบวัดบุคลิกภาพ
 - 3.1 ความหมายและวิธีการวัดบุคลิกภาพ
 - 3.2 จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการวัดบุคลิกภาพ
 - 3.3 การสร้างแบบวัดบุคลิกภาพ
 - 3.4 คุณภาพของแบบวัด
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Personality ซึ่งมีรากศัพท์เดิมมาจากภาษากรีกว่า Persona ซึ่งมีความหมายว่า Mask ที่แปลว่า หน้ากากสำหรับตัวละครใช้สวมเวลาออกแสดง (สถิต วงศ์สุวรรณ, 2544, หน้า 2) เพื่อจะแสดงบทบาทที่ถูกกำหนดให้ ในการแสดงละครของกรีกและโรมันสมัยก่อน ต่อมานักจิตวิทยาได้นำเอาคำว่าบุคลิกภาพมาใช้อย่างกว้างขวาง เพื่ออธิบายลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล แต่เนื่องจากนักจิตวิทยาแต่ละกลุ่ม แต่ละคน แต่ละบุคคลมีทัศนะแตกต่างกันไป

รชชรินทร์ ฉายแก้ว, (2536, หน้า 10) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะที่รวมกันเป็นแบบฉบับเฉพาะแต่ละบุคคล ซึ่งพิจารณาได้จากรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ที่แสดงออก หรือตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม

วิจิตร อวระกุล, (2539, หน้า 4) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่รวมกันขึ้นเป็นตัวบุคคล เช่น รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง กิริยา มารยาท การแต่งกาย การแสดงออก การพูด การคิด ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ความต้องการ อารมณ์ ความสนใจ

โสภา ชปิลมันน์, (2536, หน้า 66) ได้นิยามความหมายของบุคลิกภาพไว้ 2 ประเด็น ประเด็นแรก หมายถึง ลักษณะของแต่ละบุคคลที่ได้รับการหล่อหลอมมาทางด้านสังคม มีผลทำให้

บุคคลนั้น ๆ แตกต่างไปจากบุคคลอื่น ประเด็นที่สอง หมายถึง ลักษณะของแต่ละบุคคลที่แสดงให้เห็นเด่นชัดออกมาจากลักษณะอื่นหรือจากนิสัยที่ซ่อนอยู่ภายในและบุคคลนั้นแสดงออกมา

ศรียา นิยมธรรม, (2542, หน้า 35) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง เป็นคุณลักษณะของแต่ละบุคคลเป็นแนวทางของพฤติกรรม และวิธีการปรับตัวของแต่ละบุคคลต่อสิ่งแวดล้อม

สุธีรา เฝ้าโภคสถิตและคณะ, (2543, หน้า 125) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ทางร่างกายและจิตใจของบุคคล เช่น รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง ความคิด ความสามารถ การแสดงออกทางอารมณ์ และผลที่เกิดจากประสบการณ์ของเขา

ลักขณา สริวัฒน์, (2544, หน้า 131) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคล ซึ่งไม่เหมือนกันไม่ว่าจะเป็นลักษณะภายนอก เช่น รูปร่าง หน้าตา ลักษณะท่าทาง หรือลักษณะภายใน เช่น สติปัญญา ความคิด หรืออุปนิสัยใจคอ

เออร์เนส อาร์.ฮิลการ์ด (Hilgard, 1962, อ้างใน นรวรัตน์ คงเจริญ, 2542 หน้า 8) กล่าวว่า บุคลิกภาพ เป็นลักษณะส่วนรวมของบุคคล และการแสดงออกของพฤติกรรม ซึ่งชี้ให้เห็นความเป็นปัจเจกบุคคล ในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงลักษณะที่ส่งผลต่อการติดต่อกับผู้อื่น ได้แก่ ความรู้สึกนับถือตนเอง ความสามารถ แรงจูงใจ ปฏิบัติการในการเกิดอารมณ์ และลักษณะนิสัยที่สะสมจากประสบการณ์ชีวิต

ฟิลลิป จี.ซิมบาร์โด และฟลอยด์ แอล.รูช (Zimbardo and Ruch, 1980, P.292) อธิบายว่า บุคลิกภาพ เป็นผลรวมของลักษณะเชิงจิตวิทยาของบุคคลแต่ละคน มีผลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมหลากหลายของบุคคลนั้น ทั้งส่วนที่เป็นลักษณะภายนอก ที่สังเกตได้ง่ายและพฤติกรรมภายในที่สังเกตได้ยาก ลักษณะที่หลากหลายดังกล่าว ส่งผลให้บุคคลแสดงออกต่างกันในแต่ละสถานการณ์และช่วงเวลา

ริชาร์ด ซี.บูทซิน และคณะ (Bootzin and others, 1991, P.502) ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ เป็นลักษณะนิสัยและรูปแบบของความคิด ความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติของบุคคลแต่ละคน

อลพอร์ด (Allport, 1961, อ้างใน นรวรัตน์ คงเจริญ, 2542, หน้า 8) อธิบายว่า บุคลิกภาพ หมายถึง การจัดและรวบรวมเกี่ยวกับระบบทางร่างกายและจิตใจภายในตัวของแต่ละบุคคล แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ยังผลให้แต่ละคนมีการปรับตัวต่อ

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud, อ้างใน สุวรรณ พันธุ์จันทร์, 2550) นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงมาก ได้อธิบายถึงความหมายของคำว่า "อีโก้ (Ego)" ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของ บุคลิกภาพ ที่ทำหน้าที่ตัดสินใจ แต่การตัดสินใจขึ้นอยู่กับอำนาจภายในร่างกาย หรือความต้องการ ความปรารถนาของคนคนนั้น ซึ่งอาจจะเป็นความเห็นแก่ตัว (id) กับความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความจริงจากสิ่งแวดล้อม

ภายนอก จริยธรรม ความเป็นเหตุเป็นผล (superego) และเมื่อมีการชั่งน้ำหนักระหว่างปัจจัย 2 ปัจจัยนี้แล้วก็จะเกิดการตัดสินใจขึ้น คำถามคือ บุคลิกภาพ เกิดจากอะไร มาจากไหน นักทำนาย บุคลิกภาพ ฟรานซ์ โจเซฟ กอลล์ (Franze Joseph Gall) ได้ให้ทฤษฎีว่า รอยหยักบนพื้นผิวสมองนั่นเองเป็นตัวกำหนด บุคลิกภาพ เพราะส่วนนี้ทำให้เราตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม มีผลต่อวิถีคิด ความรู้สึกและการกระทำของเรา

ฮิปโปเครติส , ศตวรรษที่ 5 ก่อน คริสต์ศักราช บุคลิกภาพมี 4 แบบคือ ฉุนเฉียว (อารมณ์ร้อน) รื่นเริง (มันใจ) เศร้าสร้อย (อารมณ์แปรปรวน) และเฉื่อยเนือย (ตอบสนองช้า) อารมณ์เหล่านี้เกิดจากธาตุน้ำในร่างกายของเราตามลำดับคือ น้ำเหลือง เลือด น้ำดีดำ และเสมหะ

อัลเฟรด แอดเลอร์, (1870-1937 อ้างใน สุวรรณ พันธุจันทร์, 2550) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพคือการดิ้นรนแสวงหาปมเด่น ซึ่งสำคัญยิ่งกว่าการตอบสนองต่อสิ่งเร้า พื้นฐานที่อยู่ในจิตใต้สำนึกตามทฤษฎีของฟรอยด์ แอดเลอร์เชื่อว่าบุคคลที่ไม่สามารถเอาชนะความรู้สึกต่ำต้อยในวัยเด็ก จะกลายเป็นคนมีปมด้อย ส่วนผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะจะชดเชยปมด้อยของตนด้วยการทำสิ่งที่ดีงามมากกว่าการแสวงหาอำนาจส่วนตน

คาร์ล กุสตาฟ จุง, (1875-1961, อ้างใน สุวรรณ พันธุจันทร์, 2550) กล่าวว่า บุคลิกภาพไม่ได้ถูกกำหนด มาตั้งแต่วัยเด็กอย่างที่ฟรอยด์คิด แต่เปลี่ยนแปลงได้ ตลอดชีวิต จิตใต้สำนึก ไม่ได้ถูกครอบงำด้วย แรงปรารถนาทางเพศเท่านั้น แต่ยังประกอบด้วยปมต่าง ๆ หรือกลุ่มของความทรงจำและความนึกคิด ซึ่งเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เราพยายาม จะผสมผสานสิ่งเหล่านี้เข้าเป็นบุคลิกเฉพาะของตัวเอง จิตใต้สำนึก นั้นไม่ได้หมายถึง ความทรงจำของเราอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังรวมถึง สิ่งที่เป็นลักษณะร่วมของมนุษยชาติ ซึ่งหมายถึง “จิตใต้สำนึกอันเป็นจิตวิญญาณในกระบวนการวิวัฒนาการของมนุษยชาติ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามโครงสร้างทางสมองของแต่ละบุคคล” บุคลิกภาพของคนเราอาจแบ่งได้เป็นสองลักษณะใหญ่ ๆ คือ บุคลิกภาพแบบเก็บตัว และ แบบชอบสังคม

คาเรน ฮอร์เนย์, (1885-1952, อ้างใน สุวรรณ พันธุจันทร์, 2550) อธิบายว่า บุคลิกภาพเป็นพื้นฐานหล่อหลอมมาจาก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าแรงขับ ทางชีวภาพตามแนวคิดของฟรอยด์ ความสับสนทางบุคลิกภาพ มีสาเหตุมาจาก การที่คนคนนั้น ใช้ชีวิตโดยมี ความวิตกกังวลเป็นพื้นฐาน ซึ่งมีต้นตอมาจาก “ความรู้สึกถูกทอดทิ้ง และ ช่วยตัวเองไม่ได้ ในโลกที่ไร้ความปรานีในช่วงวัยเด็ก”

กอร์ดอน อัลพอร์ต, (1897-1967, อ้างใน สุวรรณ พันธุจันทร์, 2550) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพเกิดจาก การผสมผสานนิสัยต่าง ๆ ของบุคคล อัลพอร์ตได้รวบรวม คำศัพท์อังกฤษซึ่ง อธิบายลักษณะนิสัยไว้มากถึง 18,000 คำ

อีริค เอช, อีริคสัน, (1902-1994, อ้างใน สุวรรณ พันธุ์จันทร์, 2550) อธิบายไว้ว่า บุคลิกภาพเป็นผลจากการพัฒนาการของชีวิตทั้งหมด 8 ช่วงวัยตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยชรา โดยบุคคลจะมีข้อขัดแย้งประจำวัย และหาทางแก้ไขไปในแต่ละช่วงวัย วิธีแก้ข้อขัดแย้งของแต่ละคนจะกำหนดบุคลิกภาพของคนคนนั้น ตัวอย่างเช่น ข้อขัดแย้ง ประจำวันของวัยรุ่นคือ “ฉันคือใคร” (วิกฤตการณ์เอกลักษณ์หรือการแสวงหาตนเอง ถ้าแก้ข้อขัดแย้งนี้ได้ จะทำให้เขาค้นพบ เอกลักษณ์ของตนเอง)

จากคำจำกัดความและความหมายของ “บุคลิกภาพ” ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า บุคลิกภาพ คือ ตัวบุคคลโดยส่วนรวม ทั้งลักษณะทางกาย ซึ่งสังเกตได้ง่าย อันได้แก่รูปร่างหน้าตาทริยาท่าทาง น้ำเสียง คำพูด ความสามารถทางสมอง ทักษะการทำกิจกรรมต่างๆ และลักษณะทางจิตซึ่งสังเกตได้ค่อนข้างยาก ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ ความมุ่งมั่น อุดมคติ เป้าหมาย และความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ลักษณะดังกล่าวมีที่มาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละคน ส่งผลสู่ความสามารถในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมและความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ทฤษฎีบุคลิกภาพ

ทฤษฎีบุคลิกภาพ เป็นคำอธิบายของ นักจิตวิทยา เกี่ยวกับ บุคลิกภาพ อย่างมีระบบระเบียบ ซึ่งมีหลายทฤษฎีด้วยกัน เนื่องจาก บุคลิกภาพ มีลักษณะซับซ้อน หลายแง่หลายมุม เจ้าของทฤษฎีบุคลิกภาพ แต่ละทฤษฎีต่าง ก็อธิบาย บุคลิกภาพ ในแง่มุมที่ตนสนใจ และเห็นว่าสำคัญไม่มีทฤษฎีใด อธิบายได้ครบถ้วนทั้งหมด ดังนั้น ถ้าต้องการความเข้าใจเรื่อง บุคลิกภาพ โดยกว้างขวาง ก็ต้องศึกษา ทฤษฎีบุคลิกภาพ หลายๆ ทฤษฎี หรือถ้าต้องการความเข้าใจ บุคลิกภาพ บางด้านอย่างลึกซึ้ง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในงานบางงานโดยเฉพาะ ก็ต้องเลือกศึกษาบางทฤษฎีโดยละเอียด ให้สอดคล้องกับ ความต้องการ อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้เรียนจิตวิทยา ความเข้าใจเรื่อง ทฤษฎีบุคลิกภาพ จะช่วยให้มองเห็นทั้ง องค์ประกอบของบุคลิกภาพ ประเภทของบุคลิกภาพ หรือ ประเภทของคน ลักษณะต่างๆ รวมทั้ง ที่มาของบุคลิกภาพ และ การปรับเปลี่ยนพัฒนาบุคลิกภาพ ทำให้เกิด ความเข้าใจบุคคล ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นแนวทางใน การสร้างเสริมตนเอง และ ผู้ร่วมปฏิบัติงานธุรกิจ ให้มี บุคลิกภาพ ที่เหมาะสม สอดคล้องกับ งานของตน ซึ่งจะช่วยให้ทำงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดแบ่งประเภทของทฤษฎีบุคลิกภาพมีหลายแบบ ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ของการจัดอาจรวมเอาทฤษฎีที่มีแนวคิดคล้ายกันมาอยู่รวมกัน (ลักษณา สิริวัฒน์, 2544.) ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ Sigmund Freud (Sigmund Freud's psychoanalytic Theory)

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับ จิตใต้สำนึก การทำงานของจิต การทำจิตบำบัดแบบ Free association การวิเคราะห์ความฝัน โครงสร้างบุคลิกภาพ และกลไกป้องกันตัว ฯลฯ ตามแนวคิดของ Freud เชื่อว่า จิตใจมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ID Ego และ Superego

1. ID เป็นส่วนของบุคลิกภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ประกอบด้วยความต้องการพื้นฐาน 2 ประการ คือ ความต้องการทางเพศ และความต้องการการก้าวร้าว ซึ่งความต้องการนี้เป็นพลังที่ไม่ได้ขัดเกลาทางสังคม สนองความต้องการของตนตามหลักการที่แสดงถึงความพึงพอใจโดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดสติ

2. Ego พัฒนาเพิ่มเติมจาก ID ทำหน้าที่เรียนรู้ รับรู้ด้วยเหตุผล ควบคุมแรงขับจากสัญชาตญาณ คอยควบคุมการแสดงออกของ ID ให้เหมาะสม สอดคล้องกับความเป็นจริงที่สังคมยอมรับ

3. Superego พัฒนาเพิ่มเติมจาก Ego อยู่ในส่วนของจิตสำนึกทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรม การกระทำของบุคคลเปรียบเสมือนคุณธรรม จรรยาบรรณ และมโนธรรมที่คอยดูแลพฤติกรรม โดยยึดหลักค่านิยมของสังคม ซึ่ง Superego ของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับที่ได้รับ การอบรมเลี้ยงดู

ทฤษฎีลักษณะบุคคลของอัลพอร์ต (Allport's Trait Theory)

ทฤษฎีบุคลิกภาพ ที่ว่าด้วยลักษณะของบุคคลซึ่งกล่าวถึงกันทั่วไป ได้แก่ ทฤษฎีของกอร์ดอล อัลพอร์ต นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งเขามีความเชื่อว่า บุคลิกภาพ ของบุคคลมีลักษณะเป็นหนึ่งเดียวและมีความคงที่พอสมควร เป็นอย่างไรก็มักจะอยู่อย่างนั้น และส่งผลสู่การแสดงตัวในภาวะต่างๆ ของบุคคล ทฤษฎีนี้แบ่งประเภทของ บุคลิกภาพ ตามลักษณะร่างกายของบุคคลเป็น 3 พวกคือ

1. พวกมีลักษณะเด่น พวกนี้มักมีรูปร่างสูงใหญ่ หรือหน้าตาดี หรือมีลักษณะเด่นเฉพาะตัว ซึ่งอาจเป็นน้ำเสียง ท่าทาง การพูด การเคลื่อนไหว หรือแม้กระทั่งทำที่ปฏิริยาต่อผู้อื่น

2. พวกที่มีลักษณะด้อย พวกนี้มักมีรูปร่างเตี้ยหรือตัวเล็ก หน้าตาไม่ดี หรือมีลักษณะบางประการที่เป็นปมด้อยของตน

3. พวกที่มีลักษณะกลาง พวกนี้มักมีรูปร่างธรรมดาแบบคนส่วนใหญ่ทั่วไป ลักษณะต่างๆ เป็นกลางๆ ไม่เด่น ไม่ด้อย แต่ก็ไม่มีลักษณะพิเศษที่น่าสนใจ มักผสมผสานกลมกลืนไปกับคนส่วนใหญ่

ลักษณะทั้ง 3 ประการดังกล่าว มีผลต่อวิธีการแสดงออกของพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ตัวอย่างเช่น พวกมีปมด้อย ซื่อาย เมื่อเผชิญสถานการณ์ที่ต้องปรากฏตัวในงานใหญ่ หรือต้องกล่าว

ในที่ประชุม หรือพบคนแปลกหน้า พวกนี้มักหลีกเลี่ยง วิตกกังวล ทำอะไรจะงะงืดพลาด และแยกตัวเอง แต่ถ้าเป็นพวกมีลักษณะเด่น ก็จะเชื่อมั่นในตนเอง แสดงออกได้โดยเหมาะสม สง่าผ่าเผย สิ่งเหล่านี้มักส่งผลให้ทำอะไรได้สำเร็จ หรือเป็นที่ยอมรับทั่วไป สำหรับผู้บริหารหากมีลักษณะเด่นประจำตัวมักเป็นปัจจัยให้งานดีขึ้น แต่ถ้าขาดลักษณะเด่นก็ต้องใช้ความพยายามมากขึ้นที่จะสร้างความน่าเชื่อถือศรัทธา หรือหาแนวทางฝึกฝนพัฒนาตนให้มีความคล่องตัว ให้เหมาะสมสอดคล้องกับงานตามบทบาทหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในงานที่ทำ

ทฤษฎีพลังบุคลิกภาพของฟรอยด์ (Freud's Psychodynamic Theory)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ เป็นจิตแพทย์ชาวเวียนนา เขาให้ความสนใจเรื่องพัฒนาการทาง บุคลิกภาพ และพลังแห่ง บุคลิกภาพ ของคนเรา ทฤษฎีบุคลิกภาพ ของซิกมันด์ฟรอยด์ อธิบายได้เป็น 2 แบบ คือ อธิบายในลักษณะของ ทฤษฎีพัฒนาการ และ ทฤษฎีพลังแห่งบุคลิกภาพ การอธิบายบุคลิกภาพในแง่พลังบุคลิกภาพ ฟรอยด์ อธิบายในรูปของลักษณะของจิต และ โครงสร้างของจิต เกี่ยวกับลักษณะของจิต ฟรอยด์อธิบายว่า จิตของคนเรามี 3 ลักษณะ คือ

1. จิตรู้สำนึก (conscious) เป็นสภาพที่บุคคลรู้ตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร อยู่ที่ไหน ฯลฯ เป็นจิตส่วนที่ควบคุมให้แสดงพฤติกรรมตามหลักเหตุผลและสิ่งผลักดันภายนอกตัว
2. จิตไร้สำนึก (unconscious) เป็นสภาพที่บุคคลไม่รู้ตัว บางทีเพราะลืม เพราะเก็บกด หรือเพราะไม่ตระหนักในตนว่ามีสิ่งนั้นอยู่ เช่น ไม่รู้ตัวว่าอิจฉาเพื่อน หรือลืมนว่าตนเองเกลียดบางอย่าง
3. จิตใต้สำนึก (subconscious) เป็นสภาพจิตกึ่งรู้สำนึก ถ้าเข้ามาในห้วงนี้ก็จะตระหนักได้ แต่ถ้าไม่คิดถึงจิตส่วนนั้นจะเหมือนกับไม่มีตนเอง เช่น อาจกังวลในบางเรื่อง กลัวในบางสิ่ง โกรธคนบางคน

จิตทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าว ชนิดไหนมีอำนาจเหนือกว่าบุคคลนั้นๆ ก็มักจะแสดงพฤติกรรมหนักไปทางจิตส่วนนั้น และจิตไร้สำนึกดูจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมากกว่าจิตส่วนอื่น ส่วนจะแสดงพฤติกรรมออกไปในลักษณะใด มักขึ้นกับโครงสร้างของจิต ซึ่งมี 3 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ อิด (id) อีโก้ (ego) และซูปเปอร์อีโก้ (super ego) คำว่า "อิด" เป็นพื้นฐานดั้งเดิมของบุคคล เช่น ความอยาก ตัณหา ความต้องการ ความป่าเถื่อน อันถือเป็นธรรมชาติแท้ๆ ยังไม่ได้ขัดเกลา "อีโก้" เป็นพลังส่วนที่จะพยายาม หาทางตอบสนอง ความต้องการของอิด และ "ซูปเปอร์อีโก้" เป็นพลังที่คอยควบคุม อีโก้ ให้อีโก้ หาหนทางที่เหมาะสมที่สุดในการสนองความต้องการของ อิด โดยเหนียวรั้งให้ทำอะไรอยู่ในกรอบประเพณี ถูกเหตุถูกผลให้คำนึงถึงความผิดชอบชั่วดี คุณธรรม และสังคมที่แวดล้อม ความเข้าใจ บุคลิกภาพ ตามทฤษฎีพลังบุคลิกภาพนี้ ช่วยให้ผู้บริหารเกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจเพื่อนร่วมงานได้ในหลายลักษณะ เป็นแนวทางให้รู้จักควบคุมระดับประคองตนเองให้มีสติ ยังคิด ไม่อยู่

ได้อำนาจครอบงำของธรรมชาติแท้ๆ ที่ยังมีได้ชัดเกล้ามามากไป ซึ่งถ้าทำได้ ก็จัดเป็นส่วนหนึ่งของ การพัฒนาบุคลิกภาพ และ พัฒนาตน ให้พร้อมต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีของแมคเคร (McCrae's theory) และทฤษฎีของคอสตา (Costa's theory) ให้คำนิยามของ บุคลิกภาพ ต่าง ๆ ดังนี้ คือ

กลุ่มที่ 1 เป็นพวกประสาท กังวลตลอดเวลา ไม่มีความมั่นใจ เป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูง เป็นคนรู้สึกผิดบ่อย ๆ (Neuroticism)

กลุ่มที่ 2 เป็นพวกที่ชอบพูดชอบคุย ชอบสังคม รักสนุก มีอารมณ์รักใคร่ง่าย ๆ (Extraversion)

กลุ่มที่ 3 เป็นพวกที่กล้า ชอบแสดงออก มีจินตนาการ ภาพพจน์ (Openness)

กลุ่มที่ 4 เป็นพวกที่รู้จักเห็นอกเห็นใจ อดทน น่าไว้วางใจ ให้ความร่วมมือ (Agreeableness)

และ

กลุ่มที่ 5 เป็นพวกที่เชื่อใจได้ ทำอะไรมีจุดมุ่งหมาย มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ (Conscientiousness)

ทฤษฎีจุง (Carl G. Jung) มีความเชื่อว่า บุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นเช่นใด ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูมาตั้งแต่ในวัยเด็ก และได้แบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. บุคลิกภาพประเภทชอบแสดงตนหรือชอบเด่น (Extrovert Personality) บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ จะเป็นผู้ที่ชอบแสดงตัว และชอบสังคม มีความเชื่อมั่นอยู่บนฐานของความเป็นจริง ปรับตัวได้ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม เป็นคนเปิดเผย ไม่เก็บตัว เมื่อประสบปัญหาหากกล้าที่จะเผชิญปัญหาด้วยการสู้ปัญหา

2. บุคลิกภาพประเภทเก็บตัว (Introvert Personality) ลักษณะที่เห็นได้ชัดคือ เชื่อมั่นในตนเองและทุกอย่างที่กระทำมักจะขึ้นอยู่กับตนเองเป็นใหญ่ เป็นบุคคลที่ผูกพันสิ่งต่าง ๆ กับตนเองมากกว่าที่จะผูกพันกับสังคม ไม่ชอบสูงส่งกับผู้อื่น เมื่อเผชิญปัญหามักจะแยกตัวออกจากสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหา

ทฤษฎีเชลด์ล (William Sheldon) ได้จัดประเภทของบุคลิกภาพตามลักษณะของรูปร่าง และแบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. พวกที่มีโครงสร้างแบบ Ectomorphic หรือ Ectomorphy ประเภทนี้มักเป็นคนผอมสูง เอบางร่างน้อย กล้ามเนื้อน้อย ไหล่ห่อ นิ้วมือเรียวยาว แขนยาว ทำทางบอบบาง ผิวและเส้นผมละเอียด หน้าอกแบนแฟบ ทรวดทรงชะลูด ประสาทไวต่อความรู้สึกมาก ชอบหลบหนีสังคม กลัวการอยู่ในกลุ่ม ไม่ค่อยกล้า ทำทางอ่อนแอ ไม่กระตือรือร้น ใจน้อย ชอบสันโดษ ชอบอยู่ตามลำพัง อารมณ์

อ่อนไหว วิตกกังวลง่าย ช่างคิด มันเป็นโรคจิตประเภท Heboid คือชอบหลบหนีสังคม หุ่นแบบเอดโตมอพีเชลตันว่า จะเป็นผู้มีแนวโน้ม ที่จะมึบุคลิกภาพที่เรียกว่า เซเรโบรโทเนีย (Cerebrotonia) คือเป็นคนไม่ชอบสังคม มีความเครียดทางอารมณ์อยู่เป็นนิจ ตัดสินใจอะไรบางอย่างรวดเร็ว เด็ดขาด นอนน้อย และชอบการสันโดษ โดยเฉพาะ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆบุคคล ที่มีลักษณะบุคลิกภาพประเภทนี้ จะไม่ทำอะไรที่เป็นการเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นเลยไม่เหมือนกับพวกอื่นๆ

2. พวกที่มีโครงสร้างแบบ Endomorphic หรือ Endomorphy เป็นประเภทมีลักษณะอ้วนเตี้ย มีโครงสร้างอ้วนกลม หน้ากลม มีเนื้อและไขมันมาก ร่างกายเต็มไปด้วยไขมัน พุงยื่นหนา ชอบสนุกสนาน ร่าเริง ชอบอยู่สบายๆ เปิดเผย กินเก่ง เพราะระบบย่อยอาหารทำงานดี จู้จี้ขี้บ่น โกรธง่าย หายเร็ว มันเป็น โรคจิตชนิด Manic depressive คือ บางครั้งดีใจมาก บางครั้งเสียใจมาก ชอบแสดงอิทธิฤทธิ์ ปลดปล่อยชีวิตตามยถากรรม หุ่นแบบเอนโดมอพี จะมีบุคลิกภาพประเภทที่เขาเรียกว่า วิซโรโตเนีย (Viscerotonia) กล่าวคือ เป็นผู้มีบุคลิกภาพประเภทรักความสะดวกสบาย ชอบการสังคม ชอบทำอะไรซ้ำๆ ปลดปล่อยอารมณ์ตามสบาย ชีวิตไม่มีริบมีร้อน มีความอดทนอดกลั้นทางอารมณ์ดีมาก เป็นคนที่ย่างแก่การคบค้าสมาคมด้วย รักการกินเป็นที่หนึ่ง

3. พวกที่มีโครงสร้างแบบ Mesomorphic หรือ Mesomorphy พวกนี้เป็นประเภทนักกีฬา นักผจญภัย มีร่างกายสมส่วน สง่างาม ไหล่กว้าง ตะโพกเล็ก ชอบกีฬาการต่อสู้ ชอบผจญภัย กระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว ว่องไว มีน้ำใจเป็นนักกีฬา กำยำล่ำสัน กล้ามเนื้อสมบูรณ์ ร่างกายเต็มไปด้วยกล้ามเนื้อ บึกบึน แข็งแรง ชอบใช้กำลัง หรือความก้าวร้าว ขยันขันแข็ง มีกระดูก และกล้ามเนื้อแข็งแรงได้สัดส่วน มีพลังงานมาก มักเป็นโรคจิตประสาท Paranoid คิดว่าตัวเองเป็นใหญ่ในโลก ชอบกำลังมุ่งทำลายชีวิตคน หุ่นแบบ เมโซมอพี จะมีบุคลิกภาพประเภท โซมาโตโตเนีย (Somatotonia) คือเป็นพวกรักการต่อสู้ผจญภัย ชอบการเสี่ยง เป็นคนที่ค่อนข้างจะก้าวร้าว มักจะกระทำการใดๆ ที่เป็นการแสดงว่าตัวมีอำนาจและพลังกำลังมาก มีข้อที่น่าสังเกตคือ ความอ้วน ผอม ลักษณะสูงเตี้ยของร่างกาย เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องโภชนาการอยู่มาก นักกีฬาเล่นกีฬาอาจกลายเป็นคนอ้วนลงพุง และการกำหนดลักษณะทางจิตใจว่ารูปร่างอย่างนั้น มีอารมณ์อย่างนี้น่าจะเป็นการเหมารวม (Stereotype) มากกว่าเมื่อเห็นคนอ้วนมักจะคาดหวังเอาว่าเป็นคนตลกสนุกสนานร่าเริง ไปเสียหมดทุกคน เพราะเคยมีประสบการณ์มาเช่นนั้น แต่ว่าแท้จริงแล้วอาจจะไม่ใช่เป็นกฎตายตัวว่าต้องเป็นอย่างนั้น ทุกคน และบางครั้งคนอ้วนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น อาจเป็นเพียงการสวมบทบาท (Role) ที่สังคมคิดว่าเขาควรจะแสดงก็เป็นได้ ซึ่งคนอ้วนบางคนอาจจะก้าวร้าวมาก แต่เก็บกดไว้และหาวิธีการทำร้ายคนอื่นด้วยวิธีที่เราคิดไม่ถึงหรือวิธีแยบยลก็มี

ทฤษฎีมาสโลว์ (Abraham Harold Maslow) มีความเชื่อว่า บุคลิกภาพจะต้องศึกษาบุคคลโดยส่วนรวมทั้งหมด และมนุษย์ต้องมีพื้นฐานของความดี ควรได้รับการพัฒนาใน

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์เกิดความต้องการที่จะพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่มีความหมายและตนเองพอใจ และขบวนการนี้เป็นหัวใจสำคัญของบุคลิกภาพของมนุษย์ มาสโลว์ได้จัดลำดับความต้องการของมนุษย์ โดยเรียงจากขั้นต่ำสุดไปหาสูงสุด 5 ขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (physiological Needs)
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Needs)
4. ความต้องการได้รับความยกย่องนับถือ (Self-esteem Needs)
5. ความต้องการที่จะทำความเข้าใจตนเอง (Self-actualization Needs)

ทฤษฎีโรเจอร์ (Carl R. Rogers) มีความเชื่อว่า บุคลิกภาพของคนพัฒนาขึ้นมาจากการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับตัวของเขาเอง (Self Concept) ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามวัยและประสบการณ์ การรับรู้ต่อตนเอง จะมีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนารูปแบบของบุคลิกภาพของเขาต่อไป โรเจอร์ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการเกี่ยวพันระหว่างระบบ 3 ระบบ คือ

1. อินทรีย์ (The organism) หมายถึง ทั้งหมดที่เป็นตัวบุคคล รวมถึงส่วนทางร่างกาย หรือทางสรีระของบุคคล (Physical Being) ที่ประกอบด้วย ความคิด ความรู้สึกที่แสดงปฏิกิริยาตอบสนอง สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นการแสดงพฤติกรรมทั้งหมดของบุคคล โดยแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนอง ความต้องการ (Needs) ที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล และทำให้มนุษย์มีแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองไปสู่การรู้จักตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization) นอกจากนี้ มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมโดยการนำเอาประสบการณ์เดิมบางอย่างที่เขาให้ความหมาย หรือให้ความสำคัญต่อกับประสบการณ์เดิมบางอย่างที่เกิดจากการเรียนรู้ และนำเอาประสบการณ์เหล่านี้มาเป็นสัญลักษณ์ในจิตสำนึกของเขา (Symbolized in the Consciousness) โดยปฏิเสธประสบการณ์บางอย่างดังนั้นผู้ที่มีความสามารถรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความหมายของประสบการณ์ที่ถูกต้องกับความเป็นจริงมากที่สุด จะเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาได้ตามปกติ (Normal Development)

2. ประสบการณ์ทั้งหมดของบุคคล (Phenomenology Field) ที่เป็นสิ่งที่บุคคลจะรู้เฉพาะตนเท่านั้น และประสบการณ์ของบุคคลนี้ จะมีการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลา โรเจอร์อธิบายว่ามนุษย์อยู่ในโลกของการเปลี่ยนแปลงที่มีตนเองเป็นศูนย์กลาง เป็นประสบการณ์ที่อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายนอก และสิ่งเร้าภายในตัวบุคคล สามารถแบ่งออกเป็นประสบการณ์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก และจิตใต้สำนึกของบุคคล ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของเขา ทั้งเป็นสิ่งที่สื่อสารได้ และทั้งที่สื่อสารไม่ได้ ซึ่งเป็นพลังกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ เช่น เด็กร้องไห้เมื่อเห็นสุนัขอาจเกิด

จากเคยถูกสุนัขกัด หรืออาจเคยถูกข่มขู่ให้กลัวสุนัขจนฝังใจหรือประสบการณ์ที่อยู่ในจิตใจได้สำนึก บางอย่าง บุคคลไม่สามารถสื่อสารออกมาได้ เพราะอาจถูกเก็บไว้และซ่อนอยู่ในจิตใจจนเจ้าตัวไม่สามารถเข้าใจได้ เป็นลักษณะของเงื่อนไขที่ฝังอยู่ในจิตใจ โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะให้ความหมาย และเลือกรับรู้เฉพาะประสบการณ์ที่สำคัญ โรเจอร์ส ให้ความสำคัญต่อความสามารถในการสื่อสารประสบการณ์เฉพาะตนให้กับผู้อื่นสามารถรับรู้ และเข้าใจได้ จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การเข้าใจตนเองของบุคคล ในขณะที่ผู้ที่มีความแปรปรวนทางอารมณ์และบุคลิกภาพ เกิดจากความไม่สามารถในการสื่อสารประสบการณ์เฉพาะตนอย่างเหมาะสม

3. ตัวตน (The Self) เป็นศูนย์กลางของบุคลิกภาพที่เป็นส่วนของการรับรู้ และค่านิยมเกี่ยวกับตัวเอง ตัวตนพัฒนามาจากการที่อินทรีย์มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เป็นประสบการณ์เฉพาะตน ในการพัฒนาตัวตนของบุคคลนั้น บุคคลจะพบว่า มีบางส่วนที่คล้ายและบางส่วนที่แตกต่างไปจากผู้อื่น ตัวตนเป็นส่วนที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลมี ความคงเส้นคงวา (Consistency) และประสบการณ์ใดที่ช่วยยืนยัน ความคิดรวบยอดของตน (Self-concept) ที่บุคคลมีอยู่ บุคคลจะรับรู้ และผสมผสานประสบการณ์นั้นเข้ามาสู่ตนเองได้อย่างไม่มีความคับข้องใจ แต่ประสบการณ์ที่ทำให้บุคคลรู้สึกว่าย่ำแย่ในทัศนคติที่มีอยู่เบื้องบนไปจะทำให้บุคคลเกิดความคับข้องใจที่จะยอมรับประสบการณ์นั้น ความคิดรวบยอดของตนเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะบุคคลจะต้องอยู่ในโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงโดยมีตัวเอง (Self) เป็นศูนย์กลางในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ โรเจอร์ส อธิบายว่า “ตัวตน” ของบุคคลสามารถแบ่งออกเป็นลักษณะต่างๆ ได้แก่ มโนภาพแห่งตน หรือ ความคิดรวบยอดของตน หรือตัวตนตามที่มองเห็น (Self-Concept) เป็นส่วนที่ตนมองเห็นภาพของตนเอง ที่บุคคลมีการรับรู้และมองเห็นตนเองในหลายแง่หลายมุม เช่น “ฉันเป็นคนเก่ง” “ฉันเป็นคนสวย” “ฉันเป็นคนอากั๊พ ด้อยวาสนา” “ฉันเป็นคนขี้อาย” เป็นต้น และสิ่งที่บุคคลมองเห็นตัวเองนี้อาจไม่ตรงกับที่ผู้อื่นมองเห็น หรือรับรู้ก็ได้ เช่น ผู้ที่เห็นแก่ตัวและชอบเอาเปรียบผู้อื่น หรือผู้ที่มีความทะเยอทะยานสูง อาจไม่ทราบว่าเป็นคนเช่นนั้น ตัวตนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ตัวตนที่เป็นจริง กับตัวตนตามอุดมคติ ตัวตนตามที่เป็นจริง (Real Self) เป็นลักษณะของบุคคลที่เป็นไปตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งบุคคลอาจรู้ตัวหรือไม่ตัวก็ได้ เช่น “เป็นคนเรียนเก่ง” “เป็นคนสวย” “เป็นคนร่าเริง” ฯลฯ และพบว่าบ่อยครั้งที่บุคคล จะมองไม่เห็นในส่วนที่เป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเลย ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น แต่งกว่า มองเห็นว่าเธอเป็นคนเรียนเก่ง กว่าเพื่อนๆ ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วเธอไม่ได้เป็นเช่นนั้นเลย เธอจึงทำตัวดูถูกเพื่อนๆ ที่เรียนไม่เก่ง และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เธอไม่ค่อยมีเพื่อนเท่าที่ควร เป็นต้น ตัวตนตามอุดมคติ (Ideal Self) หมายถึง ภาพที่ตนเองอยากจะเป็น ซึ่งหมายถึง บุคคลยังไม่สามารถเป็นได้ในสภาวะปัจจุบันเช่น “น้องแดงอยากเป็นทั้งคนเก่งและคนสวยเหมือนพี่ปุ๋ย” เป็นต้น

ทฤษฎีฟรอมม์ (Erich Fromm) มีความเชื่อว่า สังคมเป็นแนวทางปฏิบัติของมนุษย์ใน สังคมและบุคลิกภาพของบุคคลจะพัฒนาอย่างไรขึ้นอยู่กับโอกาสที่สังคมจะเปิดให้ และฟรอมม์ได้ แบ่งบุคลิกภาพของมนุษย์ออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. บุคลิกภาพประเภทเปิดใจกว้าง (Receptive Personality) คือ ยอมรับฟังความคิดเห็น ของบุคคลอื่น ใจกว้าง มีเหตุผล เข้ากับคนง่าย บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ ส่วนใหญ่จะมาจาก ครอบครัวที่ได้รับความรักความอบอุ่น

2. บุคลิกภาพเห็นแก่ได้ (The Hoarding Personality) คือ คนชอบเอาเปรียบผู้อื่น แสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่น ใจแคบ ชอบฉวยโอกาสจากผู้อื่น บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ ส่วน ใหญ่มาจากครอบครัวที่ต้องต่อสู้ดิ้นรน หรือมาจากครอบครัวที่มีแต่ความหวาดระแวงกันตลอดเวลา

3. บุคลิกภาพประเภทตระหนี่ (The Exploitative Personality) คือ จู้จี้ ขี้เหนียว หยุ่มหยมละเอียดถี่ถ้วนจนเกินไป วุ่นวายอยู่กับแต่สมบัติของตัวเอง บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ผิดเคือง ขาดแคลน แย่งกันอยู่แย่งกันใช้

4. บุคลิกภาพประเภทเป็นคนส่วนรวม (The Marketin Personality) คือ บุคคลประเภท ที่ทำเป็นคนของสังคม ทำตามความต้องการของสังคม ชอบวางตัวให้มีคุณค่าสูงส่ง ส่วนใหญ่มาจาก ครอบครัวที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามใจอย่างมากมาย

5. บุคลิกภาพชอบคิดค้น (Productive Personality) คือ บุคคลประเภทอยู่นิ่งไม่ได้ ชอบ คิดทำนั่นทำนี่อยู่ตลอดเวลา ชอบการเปลี่ยนแปลง นิยมชมชื่นผู้อื่นเช่นเดียวกับตนเองส่วนใหญ่มา จากครอบครัวที่อยู่กันอย่างปรองดอง มีความรักภายในครอบครัว

ทฤษฎี Adler มีบุคลิกภาพ มีแนวความคิดที่สำคัญๆ 6 เรื่องต่อไปนี้

1. การยึดถือสิ่งที่เป็นจินตนาการ (Fictional Finalism)
2. การแสวงหาความยิ่งใหญ่ (Striving for Superiority)
3. ความรู้สึกด้อยและการชดเชย (Inferiority Feeling and Compensation)
4. ความสนใจสังคม (Social Interest)
5. แบบแผนชีวิต (Style of Life)
6. การเลี้ยงดูของพ่อแม่

Adler เชื่อในเรื่องอิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม มีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคล นอกจากนี้ เขายังเชื่อว่า สถานการณ์ที่กีดกันจะทำให้บุคคลที่พิการ หรือคนที่ขาดสามารถย้าให้เห็น บุคลิกภาพที่โดดเด่นได้ยิ่งขึ้น การสร้างบุคลิกภาพเป็นผลสืบเนื่องมาจากสิ่งที่เป็นมาแต่กำเนิด

(Organism) เพราะมนุษย์มีระยะเวลาที่เป็นทารกนาน ในช่วงนั้นบุคคลจะได้รับอิทธิพลของเจตคติในครอบครัวของตน หรืออิทธิพลของพ่อแม่ ผู้ปกครองซึ่งทำให้บุคคลอาจ รู้สึกถึงความรู้สึกด้อยและพยายามหาทางชดเชย โดยวิธีการต่อสู้ดิ้นรน เพื่อลบล้างเพื่อให้ตนรู้สึกดี ในกลุ่มผู้ใหญ่โดยการแสวงหาความยิ่งใหญ่ การยึดถือสิ่งที่เป็นจินตนาการ และเดินไปสู่จินตนาการแห่งตน โดยมีความรู้สึกเกี่ยวกับสังคมและความสนใจสังคมซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนาการของบุคคล ซึ่งถือเป็นเรื่องของ การมีสามัญสำนึก (Common sense) ดังนั้นวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกคนมีแบบแผนชีวิตที่หลากหลายกันไป และสิ่งสำคัญในเรื่องของชีวิต และในเรื่องการเลี้ยงดู การพัฒนาบุคลิกภาพในช่วง 5 ปีแรกนั้น สิ่งแวดล้อม (Milieu) ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด และยังรวมถึงเจตคติที่พ่อแม่มีต่อเด็ก สัมพันธภาพระหว่างพี่น้องก็เป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาบุคลิกภาพ ดังนั้นพ่อแม่ที่ต้องการ ให้ลูกมีบุคลิกภาพที่ดี พ่อแม่ควรจะส่งเสริมให้ลูกเป็นตัวของตัวเอง ให้ความรักกับลูกของท่าน ให้ความยุติธรรม ไม่ช่วยเหลื่อลูกจน ลูกทำอะไรเองไม่เป็น มีความเข้าใจในตัวลูกของท่านและที่สำคัญคือท่านต้องสามารถรับฟังความคิดเห็นลูกท่านได้ และไม่ว่าลูกจะเกิดในลำดับใดหากลูกได้รับความรู้สึกที่ดีๆ ดังกล่าวจากพ่อแม่สมบูรณ์ การพัฒนาบุคลิกภาพจะเป็นไปตามแบบแผน แต่เขาก็ไม่ปฏิเสธว่าลำดับการเกิดมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ ในเรื่องความสัมพันธ์ของครอบครัวเขาเชื่อว่า ลำดับการเกิดทำให้บุคลิกภาพของบุคคลแตกต่างกัน เช่น 1. ลูกคนโต มักจะมีบุคลิกภาพ เป็นคนเอาจริงเอาจังต่อชีวิต มีความรับผิดชอบ มักเป็น ผู้นำ ผู้ไว้อำนาจแต่ถ้าแก้ความก้าวร้าวไม่ได้ ลูกคนโตมักมีบุคลิกภาพ ก้าวร้าว เกรงเครียด และอิจฉาริษยา 2. ลูกคนรอง มักมีบุคลิกภาพ เป็นคนไม่เกรงเครียด ไม่เอาจริงเอาจังเท่าไรนัก มีนิสัย รักสนุก ไม่ค่อยสนใจที่จะเป็นผู้นำ หรือรับผิดชอบสักเท่าไร แต่เมื่อลูกคนรองมีน้อง ความรู้สึกการแข่งขันจะเกิดขึ้นทันที ถ้าในครอบครัวมีสัมพันธภาพไม่ดีอาจทำให้ลูกคนรองที่กลายเป็นคนกลางอาจมีความรู้สึกที่พ่อแม่ลำเอียง และเกิดปัญหาในที่สุด 3. ลูกคนสุดท้อง มักมีบุคลิกภาพ เป็นคนที่เอาแต่ใจตนเอง ช่างประจบ ชอบให้คนอื่น ช่วยเหลือ ได้รับความรักจากพ่อแม่พี่ๆ ค่อนข้างมาก ถ้าเลี้ยงดีก็จะดีมากแต่ถ้าเลี้ยงตามใจมากเด็กอาจเสียในที่สุด 4. ลูกโทน มักจะมีบุคลิกภาพที่มักจะเอาแต่ใจตนเอง มักถูกตามใจจนเคยตัว แต่ถ้า ครอบครัวสอนให้รู้เหตุผล ลูกโทนจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง อนาคตตัวเอง แต่ความรับผิดชอบอาจน้อย เพราะต้องการอะไรก็มักจะได้โดยง่าย จึงไม่รู้ค่าของสิ่งที่มี และแนวคิดของ Adler ยังเน้นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเขาบอกว่าการดูคนต้องดูทั้งหมด ดูทุกแง่ทุกมุมและนำความรู้จากการดูนั้นมาทำความเข้าใจบุคคลนั้นทั้งหมด (Person as a whole) และเด็กจะรู้ถึง "ตน" เมื่ออายุ 2 ขวบ และเด็กก็จะรู้ถึง "ความ" เด่น" และ "ความ" ด้อย" ด้วยเช่นกัน

3. แบบวัดบุคลิกภาพ

3.1 ความหมายและวิธีการวัดบุคลิกภาพ

การวัดบุคลิกภาพ หมายถึง การวัดลักษณะในด้านต่าง ๆ 8 ประการดังที่ สถิตย์ วงศ์สุวรรณ, (2539, หน้า 125) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ลักษณะทางกายภาพ (Physical) เป็นลักษณะภายนอกที่สามารถสังเกตได้จากลักษณะภายนอก ได้แก่ รูปร่างหน้าตา ผิวพรรณ รูปพรรณสัณฐาน เป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดจากพันธุกรรม
2. ลักษณะทางอารมณ์ (Temperament) เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกที่ทำให้ผู้อื่นได้รับทราบ เช่น ความรู้สึกแฉะมใส อารมณ์หงุดหงิดขุ่นมัว มีอารมณ์ขันตลกโปกฮา
3. ลักษณะทางสติปัญญา (Intellectual) เป็นคุณลักษณะทางด้านสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด ความเียงเภา ของแต่ละบุคคล สิ่งที่จะใช้วัดได้ก็คือ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการจดจำ เป็นต้น
4. ลักษณะความสนใจและค่านิยม (Interest & Value) ความสนใจและค่านิยมของแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกัน เช่น งานอดิเรกที่ทำ ความ เชื่อความศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ค่านิยมของคนแต่ละช่วงวัย เป็นต้น
5. ลักษณะทางด้านเจตคติ (Attitude) เจตคติ หมายถึงความรู้สึกที่เป็นบวกหรือลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือ เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง
6. ลักษณะด้านแรงจูงใจ (Motives) เป็นแรงจูงใจที่อยากจะทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดีหรือที่ เรียกว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement) ส่วนแรงจูงใจที่อยากอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมเป็น แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliative motives)
7. ลักษณะทางสังคม (Social) เป็นลักษณะที่พิจารณาจากความสามารถในการเข้าสังคมหรือการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความเป็นสุภาพชน มีคุณธรรมมีมารยาททางสังคมที่ดี
8. ลักษณะทางสุขภาพจิต (Mental Health) สุขภาพจิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำบุคคลส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาวะความตึงเครียดซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตอย่างมาก การวัดสุขภาพจิตจะใช้กับคน ทั่วไปหรือกับบุคคล ที่มีอาการป่วยทางจิตและมีแนวโน้มที่จะเป็นโรคจิตประสาทได้สิ่งที่สังเกตได้ คือพฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม ชอบเก็บตัวเงียบคนเดียว ไม่เข้าสังคม มีโลกของตนเองไม่สนใจ สังคม เป็นต้น

วิธีการวัดบุคลิกภาพ

วิธีการวัดบุคลิกภาพโดยทั่วไปมีหลายวิธีดังนี้ (อัจฉรา สุขอารมณ์, 2542, หน้า 5)

1. วิธีการประมาณค่า (Rating Scale) โดยการใช้ชุดข้อความที่กำหนดให้บุคคลอื่น กระทำการประเมินตัดสินพฤติกรรมของคน ๆ หนึ่ง ตามข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งให้ผู้ประเมินนั้นพิจารณาบุคลิกภาพของบุคคลนั้น แล้วนำมาเช็ค ในสเกล ซึ่งโดยมากนิยมใช้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยแทนค่า คะแนนจาก 5 4 3 2 1 คะแนนตามลำดับ แบบทดสอบประมาณค่านี้ เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมที่จะใช้ ในการวัดบุคลิกภาพลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรม เช่น ความเสียสละ ความร่วมมือ เป็นต้นวิธีการประมาณค่า เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับประมาณบุคลิกลักษณะต่าง ๆ ของผู้หนึ่งซึ่ง อาจจะเป็นตัวเองหรือให้คนอื่นประเมิน แต่ต้องทำด้วยความเที่ยงตรงปราศจากอคติ

2. วิธีการสังเกต (Observation) เป็นการเฝ้าดูพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกที่เจ้าตัวไม่ทราบว่ามีใครคอยเฝ้าดู การสังเกตทำได้โดยไมยาก แต่ผู้เฝ้าสังเกตต้องตั้งใจจริง รวมทั้งมีการจดบันทึกพฤติกรรม ผู้สังเกตจะต้องไม่มีอคติส่วนตัวต่อผู้ถูกสังเกต ควรใช้ผู้สังเกตหลาย ๆ คน และ หลาย ๆ ครั้ง การบันทึกต้องให้ตรงตามที่ได้เห็นหรือได้ยิน ไม่นำความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้อง การสังเกตถ้าจะให้ ได้ผลดีต้องใช้ระยะเวลาานาน กระทำซ้ำหลาย ๆ ครั้ง จนเกิดความมั่นใจว่าผล จากการสังเกตนั้นเชื่อถือได้ กรอนลันด์ (Gronlund) ได้แบ่งสิ่งที่ควรสังเกตไว้เป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้ (สกลิต วงศ์สุวรรณค์, 2540, หน้า 48)

2.1. ด้านทักษะในการพูด การเขียน การฟัง การอ่านออกเสียง ทักษะด้านการกีฬา ดนตรี การวางรูป เป็นต้น

2.2. นิสัยการทำงาน สิ่งที่เราสังเกต ได้แก่ ความพยายามในการทำงานให้สำเร็จ ลุล่วง ความสามารถในการวางแผนการทำงาน ความชำนาญในการใช้อุปกรณ์เครื่องใช้ ความมุ่งมั่นในการทำงาน รวมถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน

2.3. เจตคติทางวิทยาศาสตร์ เป็นผู้ที่คิดโดยใช้เหตุผลตัดสินปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นผู้ที่เสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ

2.4. เจตคติทางสังคม เป็นการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของผู้อื่น การรักษาระเบียบวินัย กฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม การเคารพสิทธิมนุษยชน ทรัพย์สินของผู้อื่น ความเอาใจใส่ต่อสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่เป็นสาธารณะประโยชน์

2.5. ความสนใจ ความสนใจพิเศษในด้านต่าง ๆ เช่น ความสนใจในกิจกรรมทางอาชีพ ความสนใจในด้านเทคโนโลยี ทางด้านวิทยาศาสตร์ทางด้านนันทนาการ เป็นต้น

2.6. ความซาบซึ้ง ได้แก่ ความยินดี ความพอใจต่อธรรมชาติ ความซาบซึ้งในศิลปะ วรรณคดี ดนตรี

2.7. การปรับตัว จะสังเกตจากความมีมนุษยสัมพันธ์ รวมทั้งสัมพันธภาพที่มีต่อบุคคล

ทั่วไป ความมั่นคงทางอารมณ์ การควบคุมอารมณ์เมื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์ ตำหนิ หรือชมเชย

3. วิธีการทดสอบ (Testing) เป็นวิธีที่ใช้กันมาก การทดสอบประกอบด้วยข้อความต่าง ๆ หลายสิบข้อที่ผู้ทดสอบตั้งขึ้น โดยถือเอาปกติวิสัยของคนทั่วไปเป็นมาตรฐาน หัวข้อคำถามหรือสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมักจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่เกี่ยวกับผู้ถูกทดสอบเองหรือสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมที่ทำอยู่เสมอ ๆ เมื่อตกอยู่ในสภาพนั้น ๆ เช่น คำถามเกี่ยวกับความกลัว ความวิตกกังวล ความนิยมในลัทธิทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ เป็นต้น โดยผู้ถูกทดสอบต้องร่วมมือร่วมใจกับผู้ทดสอบ ในการตอบคำถามต่าง ๆ เพื่อให้การสอบได้ผลตามวัตถุประสงค์

4. วิธีการวัดบุคลิกภาพโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีการวัดโดยผู้ทำการวัด ต้องสร้างแบบสอบถามที่ให้สัมพันธ์กับเรื่องที่ต้องการทราบ อาจจะเป็นคำถามที่กำหนดคำตอบให้ผู้ตอบเลือก เช่น จริง ไม่จริง ใช่ ไม่ใช่ การใช้แบบสอบถามในการวัดบุคลิกภาพ ต้องใช้อย่างระมัดระวัง ต้องทำให้ผู้ตอบมีความรู้สึกในทางบวกกับแบบสอบถาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แบบวัดบุคลิกภาพเพื่อค้นหาบุคลิกภาพทางอุปนิสัยของตนเอง

1. เพื่อน ๆ ล้อคุณกันใหญ่เกี่ยวกับเหล็กดัดฟันอันใหม่คุณ...

ก. ทำเป็นไม่สนใจแต่พอลกลับบ้านไปก็ปล่อยโฮทันที

ข. ทำเป็นไม่สนใจซะ ชี้แจงไปต่อล้อต่อเถียง กับพวกปากหอยปากปู

ค. บอกพวกนั้นไปด้วยความมั่นใจว่า “ฉันใส่อีกหน่อยฉันก็สวยยะ”

2. พี่สาวขอให้คุณช่วยดูแลหลานให้หน่อยเพราะเธอต้องออกไปทำงานนอก แต่คุณก็มีนัดจะไปปาร์ตี้ที่บ้านเพื่อนเหมือนกันดังนั้นคุณจึง.....

ก. บอกพี่สาวของคุณให้ลืมไปได้เลย เพราะคุณมีงานจะต้องทำเหมือนกัน แล้วก็เลิกทำตัวเป็นคนใจดี ไม่ช่วยพี่สาวของคุณอีกเลย

ข. บอกเลิกนัดเพื่อน แล้วทำตามพี่สาวของคุณขอ

ค. บอกพี่สาวคุณว่า คราวนี้ไม่ว่าง ไว้ช่วยคราวหน้าละกัน

สรุป การวัดบุคลิกภาพช่วยให้ผู้วัดได้ทราบบุคลิกภาพที่แท้จริงของตนเอง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเลือกสาขาวิชาที่เรียน ช่วยให้นักจิตวิทยาได้ช่วยเหลือผู้ที่มีสภาวะความตึงเครียด ได้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย รวมทั้งยังช่วยให้เข้าใจผู้อื่น

วิธีการวัดบุคลิกภาพที่นิยมใช้ในปัจจุบันมีหลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีมีความแตกต่างกัน แบบวัดบุคลิกภาพที่กล่าวในบทนี้ได้แก่ วิธีการวัดแบบประมาณค่า ประกอบด้วย การวัดความมั่นใจในตนเอง แบบวิเคราะห์ความตึงเครียด เป็นต้น วิธีการสังเกตเป็นวิธีการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมซึ่ง อาจจะใช้เวลานาน และต้องอาศัยผู้สังเกตหลาย ๆ คน จึงจะสามารถแปลผลได้ใกล้เคียงกับความ เป็นจริงมาก

ที่สุด การวัดบุคลิกภาพโดยวิธีการทดสอบจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่หลากหลายจาก นักจิตวิทยาผู้มีความเชี่ยวชาญหลาย ๆ ด้าน เช่น แบบทดสอบของ Rorschach Inkblot Test เป็นต้น

วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการวัดบุคลิกภาพจะช่วยให้ตนเอง นักจิตวิทยา ผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ได้ทราบข้อเท็จจริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

3.2. จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการวัดบุคลิกภาพ

จุดมุ่งหมายของการวัดบุคลิกภาพ เฟอว์กูสัน (Ferguson, 1976, P.6) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายในการวัดบุคลิกภาพไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของบุคคลเพียงคนเดียวเป็นการศึกษาที่พยายามจะอธิบายทำนาย และควบคุมพฤติกรรมของบุคคลเพียงคนเดียว
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมรายกลุ่ม เป็นการศึกษาที่พยายามอธิบาย ทำนาย และควบคุมพฤติกรรมของบุคคลเป็นรายกลุ่ม เช่น พฤติกรรมหรือบุคลิกภาพของคนไทย คนจีน คนญี่ปุ่น หรือคนอเมริกัน เป็นต้น
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมอันเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกลุ่ม ซึ่งอาจแยกศึกษาได้ 2 แนวทาง คือ การศึกษาพฤติกรรมของบุคคลอันเนื่องมาจากกลุ่ม และการศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มที่เนื่องมาจากบุคคลที่เป็นสมาชิก

เคลินมันซ์ (Kelinnumtz, 1967, P.14-15) ได้จัดแบ่งจุดมุ่งหมายในการวัดบุคลิกภาพไว้ 4 แนวทางด้วยกัน คือ

1. เพื่อวินิจฉัยโรค เป็นการวัดเพื่อการจัดประเภทของบุคลิกภาพออกตามลักษณะของโรคจิตแบบต่าง ๆ
2. เพื่อการแนะแนวและจิตบำบัด เป็นการประเมินบุคลิกภาพของบุคคลก่อนหลัง และระหว่างที่กำลังรักษาโรค เพื่อที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพที่มีปัญหาหรือพัฒนาบุคลิกภาพให้มีการปรับตัวดีขึ้น
3. เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน เป็นการวัดเพื่อเลือกบุคคลให้ได้งานที่เหมาะสมกับตนเองให้มากที่สุด เป็นการจัดคนให้ตรงกับงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีที่สุด
4. เพื่อการวิจัยทางบุคลิกภาพ เป็นการวัดบุคลิกภาพก่อนและหลังการทดลอง เพื่อประเมินผลของการฝึกหรือการทดลองว่าได้อย่างไรตลอดจนเป็นการประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลว่าดีไม่น้อยเพียงใด

อัจจวา สุขารมณ, (2542). ได้แบ่งจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาได้เข้าใจธรรมชาติของตนเอง เข้าใจบุคลิกภาพความรู้สึกนึกคิด สภาวะทางอารมณ์ ขีดความสามารถ สมรรถภาพและ คุณสมบัติของตนเอง รวมทั้งปมด้อยปมเด่นของตนเอง เมื่อบุคคลสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของ ตนเองได้ถูกต้องตรงกับสภาพความเป็นจริง จะช่วยให้เกิดการปรับปรุงพฤติกรรมการแสดงออกได้ อย่างเหมาะสม ซึ่งมีผลต่อการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
2. เพื่อให้เข้าใจผู้อื่น โดยความต้องการของมนุษย์แล้วยอมรับความต้องการเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่น การที่จะยอมรับ บุคคลอื่นได้นั้น เราต้องพยายามทำความเข้าใจพฤติกรรมของเขาด้วยความรู้สึกที่เป็นกลางและมี เหตุผล เข้าใจถึงความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล เพราะสาเหตุของความแตกต่างกันนั้น ทำให้
3. เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสมแก่ตนเอง บุคคลในครอบครัว รวมถึงบุคคลที่สนิทสนมใกล้ชิด เพื่อให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพดีและ สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขและราบรื่น

ประโยชน์ของการวัดบุคลิกภาพ

การวัดบุคลิกภาพสามารถกระทำได้หลายวิธีการ ซึ่งแต่ละวิธีมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนั้น ถ้าการวัดมีมาตรฐานสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ดังนี้

1. ประโยชน์ในด้านการศึกษาของตนเอง เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจเลือกสาขาวิชาที่เรียน และเลือกอาชีพได้ตรงกับ ความสามารถและความถนัดของตนเอง
2. ประโยชน์ในด้านคลินิก เป็นประโยชน์ในการให้คำปรึกษาทางด้านจิตวิทยาเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีความเดือดร้อน หรือ ผู้ที่มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง แปรปรวน ขาดความสุขในการดำเนินชีวิต
3. ประโยชน์ในด้านธุรกิจ ช่วยในการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะทำงานร่วมกับบุคคลอื่นใน องค์การได้อย่างมีความสุข เป็นการลดภาวะความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น จากการที่บุคลากรขาด มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่จะทำให้ผู้บริหารต้องเสียเวลาต้องคอยไกล่เกลี่ยความ ขัดแย้งที่เกิดขึ้นในองค์การ
4. ประโยชน์เกี่ยวกับการให้ความยุติธรรมด้านกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลกระทำความผิดทางกฎหมายโดยเกิดจากอาการผิดปกติทางจิต บุคคลนั้น ควรได้รับการบำบัดอย่างถูกวิธี ส่วนบุคคลที่กล้าแสดงพฤติกรรมเยี่ยงคนเสียสติ การใช้การวัด บุคลิกภาพจะช่วยแยกแยะระหว่างคนที่จิตปกติกับคนที่จิตแปรปรวนออกจากกันได้ การวัด บุคลิกภาพจึงเป็นเครื่องมือช่วยให้ทุกคนในสังคมได้รับความ เป็นธรรม
5. ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า เพื่อปรับปรุงส่วนละเอียดทั้งหมด อันเกี่ยวกับการประเมินบุคลิกภาพ ขณะเดียวกันจะเกิด การเรียนรู้ลึกซึ้งและกว้างขวางขึ้นเพื่อผลในการวิจัยต่อไป

6. ช่วยให้การทราบถึงพัฒนาการของบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ^{ที่}ซึ่งจะมีพัฒนาการที่ช้าเร็วแตกต่างกัน ในแต่ละช่วงวัย

7. ช่วยในการตัดสินใจคัดเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับการเรียน รวมทั้งการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเอง เพื่อที่จะได้ทำงานตามความถนัดของตนเองและมีความสุขจากการทำงาน

8. ช่วยให้เห็นเข้าใจปัญหาพฤติกรรม หรือปัญหาในการปรับตัวรวมถึงสาเหตุของปัญหานั้น ๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ปัญหาได้ ถูกจุดได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

9. ช่วยในการวิเคราะห์หาคำอธิบายปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของบุคคลโดยให้เครื่องมือในการวัดที่มีอยู่แล้วและคิดค้นขึ้นมา ใหม่ช่วยให้มีแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

3.3 วิธีการสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ

ในการสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพนั้น เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์, (2521, หน้า 13-17) ได้กล่าวขั้นตอนการสร้างไว้ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการวัด การวางแผนในขั้นนี้เป็นการวางโครงการล่วงหน้าว่าในการวิจัยหรือการสอบวัดนั้นต้องการจะวัดตัวแปร (คุณลักษณะ) ใด จะสอบวัดกับใคร วัดเพื่ออะไร หรือ อาจกล่าวได้ว่า เป็นการวางโครงร่างของการวิจัยก็ได้ กล่าวคือ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะต้องกำหนดขอบเขตของการวัดและอธิบายคุณลักษณะของตัวแปรให้ชัดเจนว่า บุคลิกภาพหรือตัวที่จะวัดนั้นมีองค์ประกอบเช่นไร และจะสร้างนิยามอย่างไร

2. กำหนดลักษณะของแบบทดสอบหรือเครื่องมือวัด ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมและจุดมุ่งหมายของการวิจัยนั้น ๆ ตลอดจนต้องกำหนดขอบเขตแบบทดสอบว่าควรมีจำนวนหรือข้อหรือสเกลมากน้อยเพียงใด จึงจะครอบคลุม และจะใช้วิธีดำเนินการสอบเช่นไร เป็นการสอบกลุ่มหรือรายบุคคล จำกัดเวลาในการตอบหรือไม่จำกัด

3. การสร้างแบบทดสอบจากการกำหนดรูปแบบของแบบทดสอบหรือเครื่องมือวัด จะทำให้ทราบลักษณะของข้อคำถามจะเป็นไปลักษณะใด ข้อควรกระทำประการหนึ่งในการสร้างแบบทดสอบก็คือ พึงระลึกว่าตัวข้อสอบนั้นเป็นแต่เพียงตัวอย่างพฤติกรรมเท่านั้น มิได้หมายความว่าจะเป็นพฤติกรรมทั้งหมดของตัวแปรนั้นในการวัดได้นี้มีแต่เพียงพฤติกรรมไม่มีเนื้อหา เช่น แบบทดสอบทางบุคลิกภาพนั้นควรเลือกใช้พฤติกรรมที่มีลักษณะเด่น หรือคาดว่าเป็นองค์ประกอบหลักของตัวแปร

4. การประเมินคุณภาพเครื่องมือ การสร้างแบบวัดทางจิตวิทยาเป็นการวัดทางอ้อม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ Input, Process, Output เพื่อให้แบบทดสอบนั้นสามารถเชื่อได้ว่าเป็นตัวแทนที่ดีของสิ่งเร้า หรือสภาพการณ์ที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมนั้น ๆ ตามขอบข่ายของ

การอ้างอิงหรือโครงสร้างของพฤติกรรม ฉะนั้นการนำแบบทดสอบไปใช้ในการวิจัยจริง ๆ จำเป็นต้องทำการตรวจสอบว่าแบบทดสอบนั้นเป็น Key ของสิ่งเร้าจริงหรือไม่เพราะการวัดที่แม่นยำให้ข้อมูลที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับเครื่องมือเป็นสิ่งสำคัญว่าเครื่องมือนั้นมีคุณภาพเป็นประการใด

3.4 คุณภาพแบบวัด

ก่อนนำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย จำเป็นต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเสียก่อน เพื่อให้แน่ใจว่ามีคุณภาพสูง คุณภาพของเครื่องมือมีหลายประการ ซึ่งที่สำคัญ ๆ มี 4 ประการคือ ความตรง ความเที่ยง ความยาก และอำนาจจำแนก เครื่องมือบางชนิดจำเป็นต้องตรวจสอบคุณภาพทั้ง 4 ประการ เช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนเครื่องมือบางชนิดตรวจสอบคุณภาพเพียง 3 ประการ ได้แก่ แบบสอบถามบางชนิด แบบวัดเจตคติซึ่งต้องตรวจสอบความตรง ความเที่ยงและอำนาจจำแนก และเครื่องมือบางชนิดตรวจสอบคุณภาพเพียง 2 ประเภทได้แก่ แบบสอบถามบางชนิดและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งต้อง ตรวจสอบความตรงและความเที่ยง คุณภาพของแบบวัดทางจิตวิทยานั้น พรศิริ กองนวล, (2539, หน้า 32) ส่วนใหญ่แล้วมักจะคำนึงถึงคุณภาพในด้านต่อไปนี้

1. ความตรง (Validity) ความตรงของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายชนิดได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ

หมายถึง ข้อคำถามหรือข้อความแต่ละข้อ และรวมทุกข้อเป็นเครื่องมือทั้งชุดถามได้ตรงและครอบคลุมเนื้อหาตามที่ต้องการให้วัดหรือไม่ เนื้อหาที่ถามทั้งหมดเป็นตัวแทนของเนื้อหาทั้งหมดที่ต้องการให้ถามหรือไม่ ถ้าเครื่องมือรวบรวมข้อมูลฉบับใดถามได้ครบถ้วน ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการ ให้ถาม เนื้อหาที่ถามเป็นตัวแทนของเนื้อหาทั้งหมดที่ต้องการให้ถาม เครื่องมือรวบรวมข้อมูลฉบับนั้นมีความตรงตามเนื้อหาแล้ว การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือรวบรวมข้อมูลจะกระทำด้วยการวิเคราะห์เชิงเหตุผล อาศัยดุลยพินิจทางวิชาการของผู้เชี่ยวชาญทางเนื้อหาเป็นเกณฑ์ ซึ่งถ้าเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่วัดความรู้หรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญจะอาศัยตารางวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งจะจำแนกสองทางตามเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด ซึ่งโดยทั่วไปเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัดผลสัมฤทธิ์นั้นจะมีแน่นอน ปรากฏตามหลักสูตรทางตำรา คู่มือการสอนและวัตถุประสงค์รายวิชา แต่ถ้าเป็นเครื่องมือที่มีใช้วัดผลสัมฤทธิ์ เช่น แบบวัดเจตคติแบบวัดบุคลิกภาพ เนื้อหาที่วัดไม่แน่นอน การตรวจสอบจึงต้องทำตารางโครงสร้างของสิ่งที่ต้องการวัด ให้นิยามความหมายกำหนดขอบเขตและองค์ประกอบของเนื้อหาให้ ชัดเจน โดยยึดกรอบแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งที่เกี่ยวข้องได้เป็นเกณฑ์ จากนั้นก็ตรวจสอบดูว่าข้อคำถามหรือข้อความแต่ละข้อถามได้ตรง ครอบคลุม ครบถ้วนและเป็นตัวแทนตามแนวคิดที่นำมาเป็นกรอบของการวิจัยเรื่องนั้นหรือไม่ ถ้า

ครบถ้วนก็ถือว่า เครื่องมือรวบรวมข้อมูลฉบับนั้นมีความตรงตามเนื้อหา

1.2 ความตรงเชิงโครงสร้างทฤษฎี (Construct Validity) เป็นคุณสมบัติของเครื่องมือรวบรวมข้อมูล หรือแบบวัดที่สามารถวัดได้ตรงตามทฤษฎี หรือแนวคิดของเรื่องรานั้น คำว่าโครงสร้างทฤษฎีมีความหมายเชิงนามธรรมที่ใช้อธิบายองค์ประกอบของสิ่งที่จะวัด (trait) ว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้าง เช่น ตามทฤษฎีจิตวิทยาเด็กที่ว่าเด็กนักเรียนที่มีอายุมากกว่าจะมีสติปัญญาดีกว่าเด็กนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า ฉะนั้นเมื่อสร้างเครื่องมือหรือแบบวัดขึ้นโดยให้มีความสัมพันธ์สอดคล้อง กับกรอบแนวคิดหรือโครงสร้างทฤษฎีที่กำหนดแล้วนำเครื่องมือนี้ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแล้วพบว่า เป็นจริงตามทฤษฎี ก็แสดงว่าเครื่องมือนี้ก็มีความตรงตามโครงสร้างทฤษฎี

1.3 ความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ (Criterion-Related Validity) เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลนั้น กับเกณฑ์ภายนอกบางอย่างซึ่งเป็นสภาพความเป็นจริงที่ได้จากการปฏิบัติ แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย คือ ความตรงตามสภาพการณ์ (Concurrent Validity) เป็นความสามารถของเครื่องมือที่วัดได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง และความตรงเชิงพยากรณ์ (Predictive Validity) เป็นความสามารถของเครื่องมือที่สามารถวัดได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงในอนาคต หรือสามารถนำผลการวัดไปพยากรณ์ลักษณะหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น การสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ถ้านักเรียนที่ผ่านการทดสอบด้วยคะแนนสูงแล้ว เมื่อเรียนจบได้คะแนนสูงด้วย แสดงว่าแบบทดสอบคัดเลือกนั้นมี ความตรงเชิงพยากรณ์

2. **ความเที่ยง (Reliability)** ความเที่ยงที่เกี่ยวกับเครื่องมือรวบรวมข้อมูลทางจิตวิทยาและการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับความจริงและความคลาดเคลื่อนได้ 3 ลักษณะดังนี้ (Kerlinger, 1973, P. 404)

2.1 ความเที่ยงที่เกี่ยวข้องว่าเครื่องมือนี้ใช้วัดแล้ววัดอีกได้ผลเหมือนเดิม

2.2 ความเที่ยงที่เกี่ยวข้องว่าเครื่องมือนี้วัดได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของสิ่งที่ต้องการวัดตามความหมายนั้นตรงกับความถูกต้อง

2.3 ความเที่ยงที่เกี่ยวข้องว่าเป็นความคลาดเคลื่อนในการวัดของเครื่องมือวัด

การตรวจสอบความเที่ยงมีได้หลายแนวทางได้แก่

1. การหาความเที่ยงเชิงความคงที่ (Stability) ทำได้โดยใช้วิธีวัดซ้ำ คือให้ผู้ตอบกลุ่มเดียวทำแบบวัดชุดเดียวกันสองครั้งในเวลาห่างกันพอสมควร แล้วนำคะแนนทั้งสองชุดมาหาความสัมพันธ์กัน ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าสูงแสดงว่ามีความเที่ยงสูง การวัดความคงที่โดยการวัดซ้ำสามารถใช้ได้กับเครื่องมือวัดที่เป็นแบบทดสอบ แบบสอบถามหรือแบบวัดเจตคติชนิดมาตรา

ส่วนประมาณค่า โดยคำนวณหาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Pearson Product moment Correlation Coefficient)

2. การหาความเที่ยงเชิงความเท่าเทียมกัน (Equivalence) ทำได้โดยวิธีใช้แบบทดสอบคู่ขนาน (Parallel-form) ไปทดสอบพร้อมกันหรือเวลาใกล้เคียงกันสองฉบับกับกลุ่มเดียวกันแล้วนำคะแนนทั้งสองชุดมาหาความสัมพันธ์กัน ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าสูง แสดงว่ามีความเที่ยงสูง คำนวณ โดยหาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Pearson Product moment Correlation Coefficient)

3. การหาความเที่ยงเชิงความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) เป็นวิธีที่ใช้การวัดครั้งเดียวและมีวิธีประมาณค่าความเที่ยงได้หลายวิธี คือ วิธีแบ่งครึ่ง (Split-Half Method) วิธีนี้ใช้แบบวัดเพียงฉบับเดียวทำการวัดครั้งเดียว แต่แบ่งตรวจเป็นสองส่วนที่เท่าเทียมกัน เช่น แบ่งเป็นชุดข้อคู่กับข้อคี่ หรือแบ่งครึ่งแรกกับครึ่งหลังทั้งนี้ต้องวางแผนสร้างให้สองส่วนคู่ขนานกันก่อน วิธีวิเคราะห์ค่าความเที่ยงโดยหาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนทั้งสองครั้งก่อน วิธีของ Kuder-Richardson เป็นวิธีที่ทำการวัดเพียงครั้งเดียวแล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์โดยใช้สูตรของ Kuder-Richardson วิธีการหาด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของ Cronbach วิธีนี้เป็น การหาความเที่ยงแบบ ความสอดคล้องภายในเหมือนกับวิธีของ Kuder-Richardson แต่จะใช้ได้กับเครื่องมือที่เป็นแบบอัตนัยหรือมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งไม่ได้ มีการให้คะแนนแบบ 0 - 1

3. ความยาก (Difficulty) ความยาก คือสัดส่วนที่แสดงว่าข้อสอบนั้นมีคนทำถูกมากหรือน้อย ถ้ามีคนทำถูกมากก็เป็นข้อสอบง่าย ถ้ามีคนทำถูกน้อยก็เป็นข้อสอบยาก การหาค่าความยากเป็นวิธีตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบที่เกี่ยวกับสมรรถภาพของสมอง Cognitive Domain และเป็นแบบทดสอบในระบบอิงกลุ่ม (norm-reference test) มีลักษณะเป็นการวิเคราะห์รายข้อ (Item analysis) ไม่ใช่เป็นการวิเคราะห์ภาพรวมทั้งฉบับ ค่าความยากมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 นิยมเขียนแทนด้วย P

4. อำนาจจำแนก (Discrimination) อำนาจจำแนก คือความสามารถของเครื่องมือในการจำแนกบุคคล ออกเป็นสองกลุ่มที่ต่างกัน คือกลุ่มเก่ง-กลุ่มอ่อน ในเรื่องที่เป็นสมรรถภาพทางสมองหรือกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ ในเรื่องที่เป็นความรู้สึกเช่น เจตคติ ความสนใจ การหาค่าอำนาจจำแนกใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ในการวิจัยประเภทแบบทดสอบ แบบสอบถามและแบบวัดเจตคติ มีลักษณะเป็นการวิเคราะห์รายข้อ ค่าอำนาจจำแนกจะมีค่าอยู่ระหว่าง (-1) ถึง (+1) นิยมแทนด้วย r ถ้าเป็นการหาอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรีชา อรุณสวัสดิ์, (2531, บทคัดย่อ). ได้สร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นชายและหญิง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยแบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ ใช้วัดลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง ลักษณะของแบบทดสอบเป็นสถานการณ์ (situation) สมมติที่ประสบในชีวิตประจำวัน ใน 1 ฉบับ จะวัดคุณลักษณะ 3 ด้าน ๆ ละ 16 ข้อ รวมฉบับละ 48 ข้อ ลักษณะตอบให้ผู้ตอบประเมินตนเองลงในมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่แบ่งออกเป็น 7 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ คำนวณโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่า แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นชายมีค่าความเชื่อมั่น 0.737 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นหญิงมีค่าความเชื่อมั่น 0.739 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้ชัด ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความเที่ยงตรงตามสภาพคำนวณจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบทดสอบกับคะแนนสังเกตของครูประจำชั้น และเพื่อนร่วมชั้น พบว่า แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นชายมีค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ 0.586 และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นหญิงมีค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ 0.421

ชูศรี เลิศรัตน์เดชากุล, (2536). รายงานวิจัย เรื่อง การศึกษาบุคลิกภาพของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะโดยภาพรวมของบุคลิกภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบบุคลิกภาพ 16 PF (Sixteen Personality Factor Test) Form A ของ เรมอนด์ บี แคทเทลล์ (Raymond B. Cattell) ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาโดยภาพรวมได้คะแนนบุคลิกภาพสูง ในองค์ประกอบด้านอิสระเสรี (Q1) และองค์ประกอบด้านความวิตกกังวล (O) และได้คะแนนบุคลิกภาพต่ำในองค์ประกอบด้านความร่าเริง (F) ด้านสติปัญญา (B) และด้านความเชื่อมั่นทางอารมณ์ (C)

ธิติยา จันทพลาบูรณ์, (2537, หน้า 111-117). ได้สร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 10 ด้าน คือ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นผู้นำ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ ความใจกว้าง ความมีมนุษยสัมพันธ์ และความอดทน ผลการศึกษา พบว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบซึ่งหาโดยใช้ t-test มีค่า 1.75 – 13.00 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าตั้งแต่ 0.52 – 0.73 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่า 0.963 ค่าความ

เที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหาโดยวิธีกลุ่มที่รู้ชัด พบว่า มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นรารัตน์ คงเจริญ, (2542). การสร้างแบบวัดบุคลิกภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด หาโดยใช้การทดสอบค่า t มีค่าตั้งแต่ 4.11 ถึง 16.62 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดรายด้าน หาโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าตั้งแต่ 0.55 ถึง 0.77 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 หากค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัด โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลวิเคราะห์พบว่าแต่ละด้านวัดองค์ประกอบเดี่ยวเท่านั้น

อมร ไชยแสน, (2543). การสร้างแบบวัดบุคลิกภาพต่อต้านสังคมสำหรับนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการศึกษาพบว่า แบบวัดบุคลิกภาพแต่ละข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.326 ขึ้นไป และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .001 แบบวัดบุคลิกภาพมีความเที่ยงตรงเชิงสภาพโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้ชัด และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดหาโดยวิธีทดสอบซ้ำ มีค่า .859 .887 .898 และ .854 ตามลำดับ ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ มีค่า .902 เกณฑ์ปกติ ได้จากกลุ่มที่รู้ชัดจำนวน 350 คน นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 539 คน และ 1,118 คน ทั้งที่อยู่โรงพยาบาลพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนและนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในรูปของ Normalized T-Score ได้เกณฑ์ปกติของแบบวัดบุคลิกภาพต่อต้านสังคม

ชนาภรณ์ เพาพาน, (2545 : บทคัดย่อ). ได้ศึกษาเกี่ยวกับสร้างแบบวัดจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 686 คน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.04 ถึง 6.31 ค่าความเที่ยง 0.92 และมีค่าความตรงตามโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าจำแนกได้เพียงองค์ประกอบเดียว คือ องค์ประกอบ จริยธรรมความมีวินัยในตนเอง และคะแนนเกณฑ์ปกติ มีค่าตั้งแต่ T10 ถึง T85

วรลักษณ์ กัดแก้ว, (2546). การศึกษานบุคลิกภาพของนักศึกษา สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ประจำปีการศึกษา 2545 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษานบุคลิกภาพของนักศึกษาและเปรียบเทียบบุคลิกภาพของนักศึกษา โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพ 16 PF (Sixteen Personality Factor Test) Form A ของ เรมอนด์ บี แคทเทลล์ (Raymond B. Cattell) และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สถิติโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของบุคลิกภาพของตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม

โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparison test) ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe) ผลการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพของนักศึกษาสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เมื่ออยู่ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง จะแสดงบุคลิกภาพด้านดีและด้านไม่ดีออกมาชัดเจน ซึ่งมีแนวโน้มไปทางบวก ผลการเปรียบเทียบบุคลิกภาพ พบว่า องค์ประกอบด้านการเข้าสังคม องค์ประกอบด้านความมั่นคงทางอารมณ์ องค์ประกอบด้านจิตใจอ่อนโยน องค์ประกอบด้านความระแวง องค์ประกอบด้านการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น องค์ประกอบด้านความวิตกกังวล องค์ประกอบด้านการควบคุมอารมณ์ และองค์ประกอบด้านความเครียด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เบญจมาศ ธรรมรงค์, (2548). ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดยะลา จำนวน 520 คน เครื่องมือที่สร้างขึ้นทั้งหมด 5 ฉบับ มีค่าความตรงตามเนื้อหา มีค่า 0.80 ถึง 1.00 มีค่าความเที่ยงของแบบวัดคำนวณค่าโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.78 ถึง 0.87 ค่าความตรงตามโครงสร้างโดยวิธีคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมในแต่ละฉบับมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เกณฑ์ปกติของแบบวัดทั้ง 5 ฉบับ มีค่าคะแนน T ตั้งแต่ T_{17} ถึง T_{72}

นิภาวรรณ นาคะวงศ์, (2549). วิชยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแบบวัดบุคลิกภาพพยาบาลวิชาชีพ สำหรับพยาบาลวิชาชีพ. ผลการวิจัยพบว่า คะแนนของแบบวัดบุคลิกภาพพยาบาลวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง เท่ากับ 176.721, 13.162, 0.303 และ 0.036 ตามลำดับ คุณภาพของแบบวัดประกอบด้วย ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดอยู่ระหว่าง 0.359 – 0.706 แบบวัดมีค่าความเชื่อถือได้แบบสอดคล้องภายใน เท่ากับ 0.901 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด เท่ากับ 0.658 ค่าความแม่นยำตรงตามโครงสร้างใช้วิธีกลุ่มรู้ชัด กลุ่มพยาบาลรู้ชัด มีบุคลิกภาพความเป็นพยาบาลสูงกว่ากลุ่มพยาบาลไม่รู้ชัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เกณฑ์ปกติของแบบวัดบุคลิกภาพพยาบาลวิชาชีพ มีช่วงคะแนน T ระหว่าง T25 – T80 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการแสดงตน มีช่วงคะแนน T ระหว่าง T21 – T78 ด้านความสุภาพอ่อนโยน มีช่วงคะแนน T ระหว่าง T22 – T74 ด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ มีช่วงคะแนน T

ระหว่าง T24 – T69 ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ มีช่วงคะแนน T ระหว่าง T14 – T77 และด้านสติปัญญา มีช่วงคะแนน T ระหว่าง T17 – T75

โสภภาพร เสนีย์โสตร, (2550). ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า ความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแบบวัดกับสถานการณ์ในแต่ละข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 ความตรงตามสภาพของแบบวัดโดยใช้วิธีการค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนจากแบบวัดแต่ละฉบับกับคะแนนเฉลี่ยที่ครูประเมินจากแบบประเมินพฤติกรรมซึ่งพบว่าสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความตรงตามโครงสร้างตามเกณฑ์มาตรฐาน หาโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าแบบวัดคุณลักษณะพึงประสงค์แต่ละด้าน จำแนกได้ ฉบับละ 5 องค์ประกอบ ฉบับที่ 1 องค์ประกอบคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านความมีวินัย ฉบับที่ 2 องค์ประกอบคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อำนาจจำแนกของแบบวัดที่ได้จากการทดสอบที่ พบว่า มีอำนาจจำแนกทุกข้อ ทั้ง 2 ฉบับ มีค่าความเที่ยงของแบบวัด 0.78 และ 0.90 เกณฑ์ปกติของแบบวัดทั้ง 2 ฉบับ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มีคะแนน T ปกติ ตั้งแต่ T_{22} ถึง T_{76} ฉบับที่ 2 มีคะแนน T ปกติ ตั้งแต่ T_{20} ถึง T_{80}